

1941

DECEMBER

Kiáltó! Szó!

SZERKESZTI DR. TAVASZY SÁNDOR

TARTALOM: László Dézső: Miért ünnepel a református ember? — „Igy szól az Úr“. A. Nagy István: A magasság és mélység áthidalása. — Dr. Buza László: Keresztyén etika és nemzetközi jog. — Dr. Domján János: A presbiter szolgálata. — A férfiszövetségek újjászervezéséről. — Egyházmegyei élet. — Egyházunk életéből. — Hireink.

Előfizetési felhívás.

Lapunk tizenhatodik évfolyamára előfizetést hirdetünk.

Az út, amelyen járva, akarjuk új évfolyamunkat szerkeszteni: a régi marad. Az evangéliumi szellemet akarjuk szolgálni minden trásunkkal. Ebből a szellemből akarunk református öntudatot alakítani. Ezzel az evangéliumi református öntudattal nézünk szét a világban, annak apokaliptikus méretű kavargása idején, s az eltévelyedésnek kitett reformátusságnak **biztos tájékoztatást** szeretnénk adni minden mai kérdésben.

Valljuk azt, hogy a mi egyházunk **magyar református egyház**, sorsa és szolgálata szervesen hozzá van növe nemzetünk sorsához és szolgálatához. Istentől rendelt kötelességünknek tekintjük a magyar nemzeti és állami élet minden kérdésével a református öntudat szempontjai szerint foglalkozni. Bizonyosságot akarunk tenni amellet, hogy új magyarságot nem lehet teremteni az evangélium hatása nélkül. A magyar megújulás nagy ügyét a megújító evangélium öntudatos szolgálatával akarjuk előbbre vinni. Nyilvánvaló, hogy eljött az ideje Magyarországnak nagy társadalmi átrendezésének. Ezt a már bekövetkezett folyamatot a társadalmi kérdések evangéliumi megítélésén keresztül, a komoly értelemben vett keresztyén társadalmi munkák támogatása által akarjuk kedvezően befolyásolni.

A **református egyház** hatalmas tábort, mérhetetlen történelmi és jelenben ható értéket képvisel. Szükségesnek látjuk a mai időkben feleleveníteni és olvasóink s rajtuk keresztül az egész ország közvéleménye és öntudata elé állítani a református magyarok, a magyar református intézmények, a református nép minden Istentől nyert értékét és szolgálatát. Szeretnők figyelemmel kísérni, hogy ebben az országban mit alkot és alkotnak a református intézmények és vezető szellemek a művelődés, társadalmi szolgálata, gazdasági élet területein.

A **kritikától** eddig sem féltünk és ezután sem fogunk félni. Tudjuk, hogy milyen meddő az önmagáért végzett kritizálgatás, de tudjuk azt is hogy az a kritika, amely a baj megítélésén túl a jobb megoldásra is rá tud mutatni és lelkeket tud a jobb megoldás megvalósítása érdekében megnyerni: hatalmas építő erő az egyház és nemzet életében.

Nem titkolhatjuk el, hogy lapunk köré **szellemi munkatábort** akarunk szervezni, mert ma mindennél fontosabb hogy a református szellem igazi, áldozatos szolgálói megtalálják egymást és a legmagasabb célok szolgálatában össze is tartsanak.

Lapunk eddig inkább az **erdélyi viszonyok** között végezte fent vázolt szolgálatait. Ugy találtuk, hogy az anyaországhoz való visszacsatolásunk első évének elmulta után, miután a visszacsatolásból következő sajátos kérdéseinket tisztáztuk, eljött az ideje annak, hogy lapunkat a legszélesebb körben állítsuk az egyetemes magyar református egyház szolgálatába. Ugy véljük, hogy lapunkhoz hasonló célkitűzésű és munkamódszerű sajtószerve nincs az egyetemes magyar református egyháznak, arra pedig mulhatatlanul szükség van, hogy a lapunk másfél évtizeden keresztül végzett erdélyi szolgálatait **egyetemes magyar református szolgálattá** szélesítsük.

Személyileg annyi változás történik, hogy a lap felelős szerkesztő tisztjét László Dezső, kolozsvári belvárosi lelképásztor veszi át, aki eddig lapunknak főmunkatársa volt. Az új felelős szerkesztő az erdélyi munkatársi gárdát az egész magyar református egyházból toborzott új munkatársakkal egészíti ki.

Előfizetési díjunkat az emelkedő nyomdaárak ellenére egyelőre nem emeljük fel, s így az változatlanul évi 4 pengő marad. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy fentálló hátralékaik kiegyenlítésével tegyenek eleget vállalt kötelességöknek és siessenek a lap támogatására. A lap munkáját az előfizetők támogatják és akadályozzák. Az a reményünk, hogy lapunk barátai mindent megtesznek azért, hogy új előfizetőket gyűjtsenek lapunknak, és így a megnövekedett előfizetői tábor magasabb létszáma fogja az áremelkedést csökkenteni.

Bizalommal kérjük előfizetőinket, hogy 1942 évre szóló előfizetésüket sürgősen küldjék be és ismerősök körében legalább egy új előfizetőt szerezzenek.

A KIÁLTÓ SZÓ
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: KOLOZSVÁR, HITLER ADOLF-TÉR. (REF. THEOLOGIA.)

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 2 Pengő, egész évre 4 Pengő.

XV. ÉVFOLYAM

1941 DECEMBER

12. SZÁM

Miért ünnepel a református ember?

Reformátoraink az egyház egyik legnagyobb visszaélésének az embereket a munkától elvonó sok ünnep megtartását tekintették. Nemcsak az igaz azonban, hogy eltörölték a haszontalan ünnepeket, hanem az is, hogy igazán élő tartalommal töltötték be a Krisztusra emlékeztető igazi ünnepeket.

Az ünnep megtartásának csak egyik része az, hogy azon polgári foglalkozásunkat nem üzzük rendszeresen. A hétköznapi munka végzésétől szabadabbá tett ünnepnapokat élő tartalommal kell megtöltenünk. Ez a tartalom pedig nem más, mint az Ige hallgatása, a könyörgésben való részvétel, a szakramentumokkal való élés és az adakozás **a keresztyén gyülekezetben**. Ünnepnapokon is bőven van tehát a keresztyén embernek tennivalója. Mindezt pedig örömmel és komoly felkészülés után teszi meg a keresztyén ember. Az ilyen ünnepszentelés és nem a mulatozás, mértéktelen kiámulás, léleknélküli, üres szórakozás vagy termékellen henyélés adja az igazi ünneplés tartalmát.

Szomorúan kell megállapítanunk, hogy még a reformációkor a sok ünneplés ellen kellett az egyháznak küzdenie, ma pedig azért kell harcot indítanunk, hogy meglévő **ünnepeinket igazán, Isten akarata szerínt tartsuk meg**.

Nem árt a karácsonyi szent ünnepek alkalmából elgondolkozni azon, hogy számunkra mi a mostani ünnep? Mindenek előtt egy csomó panasz forrása: szegénységünk miatt nem tudunk bőkezűen adakozni, dús asztalt teríteni, s kedveseink szegénysége miatt nem kapjuk meg a várt ajándékokat. De még főbb lesz a panasz amiatt, hogy milyen sokba kerül az ajándékozás,

a jobb táplálék előteremtése. A sok vendégeskedés is nagyon megpróbálja anyagi erőnket.

Vajjon mennyi időnk marad az ünnep szabad napjai alatt a lelki elmélyedésre, Krisztus testetöltésének boldog és felszabadító szemlélésére és átélésére? A templom hideg, ünnepszombatján későn fekszünk le, mindez meggátol a feltett szándék keresztülvitelében, hogy legalább ünnep első napján mégis csak elmegyünk a templomba, s ha nem lesz hosszú a prédikáció, talán még az úrvacsoravételen is bent maradunk. Vajjon a kötelező családi és baráti ajándékok beszerzése és szétosztása közben gondolunk-e Krisztus szegényeire, árváira és betegeire? Rajtunk keresztül milyen hasznát tapasztalják Krisztus irántunk való jóságának olyan lelkek, akik távolabb állanak tőlünk, de akiket ránk bízott az Úr? Milyen szép volna egy-egy szegény képében magát az érettünk földre szállott Urat vendégelni meg ünnepi asztalunknál. Ne engedjünk az ellenvelést támasztó kísértőnek: legalább ünnepen maradjunk együtt szűk családi körben s akkor ne kelljen mások nyomoráról tudomást vennünk! Krisztus Urunk az első karácsonyt istállóban, barmok között érte meg.

Minden igazi ünnepszentelés kettős haszonnal jár: közelebb visz Krisztushoz és közelebb visz a testvérekhez. Mindkét ajándékra szükségünk van. Ez a legolcsóbb, legtávolabb tartó, magamat és mást leginkább megörvendeztető karácsonyi ajándék.

Isten ezt akarja neked s rajtad keresztül valaki másnak is megadni ezen a karácsonyon.

LÁSZLÓ DEZSŐ.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

A magasság és mélység áthidalása.

Ésaiás 57: 15. „Igy szól a magaságos és felséges, aki örökké lakozik, és akinek neve szent: Magasságban és szentségben lakom, de a megrontottal és alázatos szívűvel is, hogy megelevenítsem az alázatosok lelkét és megelevenítsem a megtörték szívét.“

Csodálatos az, hogy Isten, a magaságos és szentséges, aki örökké lakozik: szól, beszél hozzánk, akik a mélységben vagyunk, a halál hatalmában vergődünk. Isten felénk fordul, fülünkhöz hajol, tehát kapcsolatot teremt velünk és elmondja nekünk, hogy kicsoda ő, mi a világa, mi az akarata, terve. Mi, akik porszemnél is kisebbek vagyunk a világmindenségben, a menny és föld korlátlan urát halljuk beszélni. Azok, akik igazán nem sok dicsőséget hoztak nevére, újból meg újból hallhatják Isten beszédét. Mert a felséges kitartóan, szinte érthetetlen türelemmel beszél mindig. Vajha ma hallanátok az Úrnak szavát!

Isten először ezt mondja: *magasságban és szentségben lakozom.* Magasság alatt itten a tőlünk legtávolabb eső világot kell érteni, a szentséget, ahol a bűnnek semmi hatalma nincsen. A magasság Isten világa és az azért magasság és szentség, mert maga Isten teszi azzá, mert Isten maga a magasság és szentség. Isten nem kilométerekben kiszámítható, emberi ésszel elgondolható távolságban van tőlünk. Nem térbeli, időbeli távolság ez. A Szentírás képekben fejezi ki Isten lakóhelyét, de a képek nem a világmindenség egy meghatározott helyére vonatkoznak, hanem a tőlünk való távolságot akarják kifejezni. Az Ige azért hallatszik az égből, az angyalok azért jelennek meg a felettünk levő térből s a választottak azért emeltetnek Krisztussal együtt felfelé s tűnnek el a felhők mögött, hogy a két világ: Isten világa és az ember világa közötti nagy közbevetést, szakadékot, távolságot szemlélhessük ebben. Isten olyan magasságban van, ahova saját erőnkkel, saját tudásunkkal, saját erkölcsünkkel soha nem tudunk felkapaszkodni. És mert Istené a magasság, azért alája tartozik minden mélység, az ismeretlen világmindenség s a bűn mélysége is. Ezek felett lebeg az ő lelke, uralkodik hatalmasan és terem szavával. Isten világa tehát nem a mi világunk.

A Szó azonban ígérlet már az Ószövetségben; a két világ áthidalásáról beszél. Az Újszövetségben pedig már előttünk áll. Mi em-

berek nem tudunk Isten világába felkapaszkodni, de maga Isten, a magaságos és szentséges, alá tudott szállani hozzánk, a *mélységbe*. A Szó testté lett és lakozást vett mi közöttünk és mi láthatjuk az ő dicsőségét. Az Újszövetség örömmel üzenete a karácsonyi üzenet: Immanuel, velünk az Isten, Krisztus a mi Istenünk. Isten együtt lakozik, mint felséges azokkal, akikben megromlott az ő képe. Mi a megromlottak és megromlottak, akik egymást gyilkoljuk, egymásra irigykedünk, csalunk és nagyképszerűsödünk, megoldatlan és kikertült kérdésekkel viaskodunk, rohanva kaparunk vagyont és nyugtalanok, szomorúak vagyunk sötét, élsüllyedt, Istentől elszakadt világunkban könyörtelen halálra volnánk méltók, tudomásul vehetjük a meglett kegyelmet: Itt az Isten köztünk. Isten eljött hozzánk és azóta velünk van. Nincs olyan helye a világnak, olyan mélysége, elesettsége, ahová le ne szállott volna.

Kiknek öröm és minden jónál drágább kincs ez a hír? Azoknak a megromlottaknak, akik a hír hallatára megalázzák magukat: A szennyes ruhát akkor szégyenli az ember, amikor tiszta ruhájú ember mellett kell állania. Magunkat akkor alázzuk meg, amikor Isten szavára elébe állhatunk. Itt ismerhetjük meg elesettségenket, És itt támad fel lelkünkben a vágy a magasság. a szentség után. És itt tudunk kiáltani igazán Istenhez. Az alázat a beteg alázata kell legyen orvosával szemben, akinek takargatás nélkül felszámolja nyilvános és titkos betegségét. Isten ezt az alázatot várja, ezt a megüresedést, számára helykészítést, magunk felkínálását. És akkor velünk lakozik, együtt él velem ebben a világban: az Úr.

Mi haszna van Isten földreszállásának, Krisztusnak? A megelevenedés. A mélységben magunkra hagyatva látszat életet élünk, haldoklunk, összetörtén pusztulunk. De Isten életet hoz nekünk, a maga életét, magaságos és szent életet.

Isten megtette a magáét. Mindent, amit megtehetett. Ha még mindig a mélységben, megromlott étellel élünk, akkor ennek oka az, hogy azt, a kicsit, ami reánk tartozik, nem tettük meg. Még nem tudunk alázatosok lenni. Még tisztáknak, erőseknek képzeljük magunkat.

Igy szól az Úr! — Vajha ma hallanátok az Úrnak szavát!

Kolozsvár.

A. Nagy István.

Ne féljete, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme léssen:

Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Ur Krisztus, a Dávid városában.

(Lukács 2: 10—11.)

Keresztyén etika és nemzetközi jog.

Irta: Dr. BUZA LÁSZLÓ, egyetemi tanár.

Nem tudjuk egy pillanatra sem elfordítani figyelmünket attól a szörnyű küzdelemtől, mely ma már mind az öt világrészben folyik. Ha nem éreznők is mindennapi életünkben a háború hatását, ha nem jelentene is az minden egyes ember számára lemondást és áldozatot, ha nem járna is gondolatunk szakadatlanul a hős magyar honvédeknel, akik idegen földön, szinte járhatatlan utakon menetelnek, hogy megmentsek a magyar jövőt, akkor sem tudnánk szabadulni annak a ténynek lesújtó hatása alól, hogy az emberiség alig 20 évvel az előző világháború után ismét pusztítja magát: százezrek maradnak a harcmezőn, százezrek életét ássa alá és oltja ki a nélkülözés, egymás után pusztulnak el az emberi ész és emberi kéz alkotásai, melyek arra voltak hivatva, hogy szebbé és nemesebbé tegyék az életet.

Önkéntelenül felmerül a kérdés, mi ennek az oka? Nem lehet-e azon segíteni, hogy a nemzetek egymás közötti életében állandóan előtérben van az erőszak s visszatér a háború?

Ha az államon belől a jogrend meg tudta szüntetni az egyesek közti szakadatlan küzdelmet, ha feleslegessé tudta tenni az egyesek számára az állandó fegyverviselést és harcba készen állást, miért nem tudja biztosítani ezt a nemzetek egymás közötti életében is? Van-e egyáltalán valami rend a nemzetközi életben? Nem nevetséges dolog-e nemzetközi jogról még beszélni is?

A nemzetközi jogász, aki éppen ezeket a problémákat kutatja, kénytelen elismerni, hogy a nemzetközi jog értékéről táplált lesújtó közvélemény nem alaptalan. Van ugyan nemzetközi jog, de semmiképpen sem felel meg a jogrenddel szemben támasztott követelményeknek. Nem képes megoldani azt, ami minden jogrend hivatása, hogy az erőszak helyébe az igazság uralmát tegye.

Úgy tanítjuk, hogy a jogrend értékmérője a keresztyén erkölcs. Csak az a jog helyes, amely a keresztyén erkölcs által felállított követelményeknek megfelel. Csak az ilyen jogrend tudja hivatását betölteni.

A nemzetközi jog is jog, de nem tudja megoldani feladatát azért, mert helytelen jog. Csodálatos ellentétben az államon belőli joggal, elzárkózik a keresztyén etika elveinek befogadása elől.

Az államon belőli jog ma már a legtöbb államban egyre nagyobb mértékben alkalmazkodik a keresztyén etika rendelkezéseire. Egyre nagyobb mértékben érvényesül az a gondolat, hogy azok, akiknek kölcsönös jogait és kötelességeit a jog rendezzi, egymásnak testvérei.

Mindenkinek tekintettel kell lenni mások érdekeire is; a cél a kölcsönös segítség, s nem mások kihasználása a saját önző érdekek előmozdítására.

Az államon belőli jog sem ismerte fel azonnal ezt a feladatát. Hosszú útat kellett megtennie addig, míg a keresztyén etika hirdetője és gyakorlati megvalósítója lett. Kezdetben az államon belőli jogban is az erősebb önző akaratát érvényesült. A jogalkotó, aki mint a hatalom tényleges birtokosa saját akaratát tette joggá, kezdetben a jogot is saját érdekének egyoldalú szolgálatába állította. A jog a kiváltságosok érdekeit védte. Szerepe az volt, hogy könnyebbé tegye ezek egyoldalú szolgálatát s csökkentse azt az erő kifejtést, mellyel védekezésük járt.

A ma már túlhaladott liberalizmus a kiváltságosok egyoldalú érdekeit biztosító jog ellen vette fel a harcot. Annak megvalósítására törekedett, hogy a jog egyenlő feltételek mellett biztosítsa mindenki számára érdekeinek előmozdítását. Az államot közönyössé tette az egyéni érdekek harcával szemben: nem adott előjogokat a kiváltságosoknak, de nem is sietett a gyengébb védelmére. A liberális jogrend hatása ismét elnyomás és kihasználás lett. Csak a hatalom boldog birtokosai változtak: többé nem a régi jogrend által kiváltságolt társadalmi osztályok tagjai voltak, hanem azok, akik a jogilag biztosított szabadság önző kihasználásával ténylegesen nagyobb gazdasági előnyre tettek szert s ennek a hatalomnak birtokában dölyfösen hajtották szolgálatukba azokat, akik gazdaságilag gyengébbek voltak.

A tőkés és munkás harca lett a liberális jogrend eredménye, éppen úgy, mint a kiváltságok elvét felépített rendi állam jogrendszere a nemes és a jobbágy közti ellentétet teremtette meg.

Bizonyos, hogy mind a két jogrend néma maradt Krisztus szavára. Nagyon messze volt attól, hogy az egymást szerető testvériség gondolatát az „egymás terhé hordozzátok” parancsát valószínűleg volna meg.

Ekkor lépett be a liberalizmus reakciójaként az államon belőli jogrendbe a szociális gondolat. Az állam nem lehet közönyös az egyesek gazdasági harcával szemben, hatalmát a gyengébb oldalára kell állítani, hogy ezek kihasználását az erősebb önző érdekeinek kíméletlen érvényesülését megakadályozza.

Hogy mi vezette a jogalkotót a szociális gondolat mind nagyobb érvényesítésére, afelett lehet vitatkozni. Igen valószínűnek látszik, hogy nem a tiszta felebaráti szeretet, hanem saját

érdekeinek józan megfontolása is. De tény, hogy a szociális gondolat ma minden modern állam jogrendszerének vezető eszméje s bizonyos, hogy ezzel a keresztyén etika előtt nyíltak meg a jogrend sokáig zárva tartott és gondosan őrzött kapui.

A legfőbb parancs, a szeretet parancsa mindenk felett a kíméletlen önzést zárja ki. A jogrend, amilyen mértékben felveszi a harcot az egyéni érdekek önző érvényesítésének lehetősége ellen, olyan mértékben fogadja be a szeretet parancsát, a Krisztust.

A közösségi gondolat, mely több vezető állam belső jogában az individualizmussal szemben diadalt aratott, szintén az egyéni érdekek önző érvényesítését teszi lehetetlenné. Nemcsak az államhatalom gyakorlásában kell az összesség érdekének érvényesülnie, a közösség érdeke kell, hogy vezesse az egyesek lépéseit. Nem a közösségnek kell az egyéni érvényesülést és boldogulást szolgálni, mint ezt a túlzó individualizmus hirdette. Az egyes a közösség tagja s minden egyesnek az összesség szolgálatába kell állítani erejét és munkáját.

A szociális gondolat és közösségi felfogás által megnyitott úton a keresztyén etika lépett be az államon belüli jogba, hogy ott a maga szellemét tegye uralkodóvá. Az államon belüli jog annál nagyobb mértékben tudja a rendet, a tartós békét, mindenki nyugalmát, az összesség jólétét és boldogságát biztosítani, mennél inkább áthatja rendelkezéseit az evangélium szelleme.

Ez a helyzet az államon belüli jog terén. Mit látunk ezzel szemben a nemzetközi jogban?

A nemzetközi jogot a hatalom oldalán levő államok érdekeinek önző érvényesítése jellemzi. Kíméletlen szembefordulás a többi államok törekvéseivel. Az 1914—18. évi világháborút megelőző időben a nemzetközi hatalmi egyensúly elve még a szembenálló érdekek bizonyos kiegyenlítését eredményezte. A nagyhatalmak kompromisszumokat kötöttek, s ezekben a kompromisszumokban minden érdek bizonyos fokig meghallgatásra talált.

De a világháború befejezése után a párizskörnyéki békeszerződésekben a legdurvább formában jutott érvényre a győztes államok féktelen egoizmusa. Az észszerűség legelemibb követelményeit is félretéve, statuáltak olyan új nemzetközi jogot, mely minden rendelkezésében az ő uralmukat volt hivatva a legyőzött központi hatalmak rovására biztosítani. A történelem ismer zsarnoki jogrendeket az államokon belül is. De aligha van olyan jogrend, mely zsarnokságban felülmulta volna a világháború utáni nemzetközi jogot, leplezetlenebbül és kegyetlenebbül állította volna a gyengét az erős érdekeinek szolgálatába, tudatosabban igyekezett volna jogszabályokkal megakadályozni a gyenge felemelkedését s ezzel azt, hogy a le-

igázott felszabaduljon az erősebb érdekeinek kényszerítő szolgálatára alól.

A nemzetközi jogrendben mindig a vezető nagyhatalmak akarata dönt. A párizskörnyéki békeszerződések is a győztes nyugati nagyhatalmak érdekeit szolgálták. Az ő biztonságuk és hatalmuk érdekében daraboltak fel életerős államokat, mitsem törődve a megcsontított államtest vérző sebeivel. Az ő hatalmuk érdekében hívtak életre a hírverés futóhomokjára épült új államokat, duzzasztottak fel természetellenesen jelentéktelen államokat azzal a céllal, hogy hatalmi törekvéseik engedelmes csatlósai legyenek. Ezeknek az új és szertelenül megnövesztett államoknak a léthez való jogát egyedül ez a külpolitikai hivatásuk adta meg. Amikor kiderült, hogy ezt a hivatást nem tudják betölteni, el is veszítették létjogosultságukat, remélhetőleg azok szemében is, akik annak idején megteremtették őket.

A világháború után statuált nemzetközi jog szinte hihetetlen mérvű szembehelyezkedés a keresztyén etika elveivel: a legyőzöttek számára testvériség helyett szolgaságot, az egyetemes érdekek helyett a külön érdekek szemérmetlenül önző érvényesítését eredményezte. S ez a jogrend — sajnos — nem maradt egy pillanatnyi lelkiállapot muló kifejezője, a hatalom birtokosai makacsul ragaszkodtak sértetlen fenntartásához. Süketek maradtak nemcsak az etika követeléseivel szemben, de nem vették észre azt a mélyreható változást sem, amely körülöttük a hatalmi viszonyok terén bekövetkezett.

Jogszabályokkal az életet megállítani nem lehet. Ezért van halálra ítélve minden jogrend, mely igazságtalanul szolgaságot statuál s az erőt elnyomni, vagy éppen idegen érdekek szolgálatába állítani törekszik.

A párizskörnyéki szerződések nemzetközi joga szükségképpen összeomlott, mert szembehelyezkedett a keresztyénség örökérvényű parancsaival.

A nemzetközi jogrend rendszerint késve veszi át az államon belüli jog vezető gondolatait. Az államon belüli jogban feltartóztathatatlannal nyomul előre a szociális gondolat, a gyengébb megsegítése. Vajjon mikor fog a nemzetközi jog annak tudatára ébredni, hogy neki is, mint minden jogrendnek legelső és legszentebb hivatása a gyenge védelme volna az erősebb önző törekvéseivel szemben? Hol vagyunk attól, hogy a nemzetközi életben is a közösségi gondolat legyen uralkodóvá s minden nemzet egyetemes érdeke foglalja el a hatalom birtokosainak külön önző érdekét?

Az a háború, melyben a vezető nagyhatalmak állanak egymással szemben, nemzetközi forradalom, mely a hatalom birtokáért folyik s ha vannak az államon belüli jogos forradalmak, vannak szabadságharcok, melyek az egész em-

beriség rokonszenvét és helyeslését váltják ki — a magyar történelem bővelkedik az ilyen szabadságharcokban — szabadságharc azoknak a nemzeteknek háborúja is, melyeket erőszakosan megfosztanak életlehetőségeiktől. A szabadságharcot mindig etikaellenes jogrend provokálja, a szabadságharc új jogrendért folyik, mely az etika követelményeinek megfelel.

A mostani háborúban jelentőséghez jutott az a kérdés is, hogy a hadviselő felek közül melyik vallásos és melyik vallásellenes. Lehet-e független ez a vallásosság attól, hogy a nemzet, mint egész, a maga nemzetközi életében elfogadja-e zsinórmértékként a keresztyén etika elveit? Mondhatja-e magát vallásosnak és keresztyénnek az a nemzet, amely közönyös tudott maradni a beteg nemzet szenvedéseivel és a gyenge könyörgéseivel szemben? Lehet-e még a nemzetnek is válogatni az életfeladatok között s az egyik vonatkozásban etikus magatartást tanúsítani, a másik vonatkozásban félretenni az etika összes követelményeit? Érthetetlen, hogy olyan nemzetek is, melyeket a közvélemény nem alaptalanul vallásosoknak tart, a nemzetközi életben függetleníteni tudják magukat az etika parancsaitól. Sokan csodál-

koznak, hogy a vallásosnak tartott angol és az istellenes szovjet ebben a háborúban együtt menetel. Pedig ebben nincs semmi csodálatos. A kézfogás azon a területen történt, amelyen a nemzeteket nem fenyelezi az etika, ahol a vallásosság és a vallásellenesség nem játszik szerepet.

A nagy háború, amelyik körülöttünk lángba borította az egész világot, új nemzetközi jogért folyik. Hogy milyen lesz az az új nemzetközi jog, a jövő titka. De az nem titok, hogy ha ez az új nemzetközi jog is szembehelyezkedik az etika parancsaival, nem fogja tudni a békét és boldogságot biztosítani. Krisztus az örök törvényhozó. A világ körülöttünk változik, soha nem gondolt technikai változások jönnek, a jogalkotók elé új és új feladatok állanak, de Krisztus minden lehetőségre megadja az egyedül helyes szabályt, amit követni kell. Ha a jogalkotó az ő szavát nem hallja meg, szenvedést, gyászt és halált okoz. Az emberiség legnagyobb katasztrófája, hogy a nemzetközi politika és nemzetközi jogalkotás zöld asztalánál sohasem volt hely Krisztus számára. Imádkozunk, hogy ebben a vonatkozásban is jöjjön el minél előbb az Ő országa!

Dr. Domján János:

A presbiter szolgálata.*

A hívő, hitvalló, áldozatkész lelkületű presbiter szolgálatra kötelezi a törvény. A presbiter szolgálat nélkül egy percig sem lehet presbiter. Ez a szolgálat röviden így foglalható össze: segít a lelkipásztornak. (I. 44. §. d.) Nem tudunk szebbet és nagyobbat mondani a presbiteréről, mint azt, hogy a lelkipásztor elsőszámú segítőtársa. A lelkipásztor megbízásából és felelőségével jár el és ügyel fel, beszél és tesz jót a gyülekezetben. A presbiter a palást nélküli, szíve és szolgálata által ordinált lelkipásztor, az egyetemes pápáság bibliai elvének testetöltője.

A presbiteri szolgálat a multban sajnálatosan megszűkölt és egyoldalúvá lett. A téves közhit szerint a presbitérium egyetlen kötelessége az egyház anyagi, vagyoni, jogi ügyeinek igazgatása volt s ha ezt elvégezte, betöltötte hivatását. A presbitérium azonban ennél sokkal több: az egyház anyagi és lelki életének vezető és kormányzó testülete. A presbitérium felelős az egyház lelki életéért is s nem hagyhatja magára a lelkipásztort. Az anyagiakról való gondviselés csak egyik része a presbitérium munkájának.

* A szerző „A magyar református presbiter” című értékes könyvéből.

1. Anyagi ügyek, presbiteri gyűlések.

Mindenesetre nem lekiicsinylendő része. Az egyház anyagi ügyeiért a presbitérium felel. Az egyház gazdasági természetű ügyei sok megfontoltságot és bölcsességet kívánnak intézőiktől s nem egy egyház szenvedett már hajótörést számtal idejében nem vető előljárói miatt. De a presbitérium nem lehet az egyház fejlődésének akadályozója, haladásának kerékkötője sem. Az egyház sokszor hittel indul egy-egy építkezésnek, új állás szervezésének s terveibe beleszámítja Isten segítő kegyelmét is. Ez a merni tudó, mindennekfelett pedig a maga áldozatát is beszámító hit a presbiter egyik nagy ajándéka az egyház számára. Az egyház vagyonaért még jobban felelősséget kell érezni, mint a sajátunkért, mert az szent: az Isten és hívek tulajdona. A presbiter tudjon imádkozni is az egyház javaiért.

Az egyház anyagi ügyeit a presbitérium gyűlésein intézik. Felesküdőtt presbiter résztvesz a gyűléseken, törődik az egyház terheivel. A tárgyalások során magatartása őszinte és higgadt, a fegyelmezetlenség méltatlan önmagához és a gyűlés komolyságához. Még ha kisebbségben marad is véleményével, változatlan buzgósággal vesz részt az egyház építésében. Megsértődött

presbiter nem lehet az egyházban. De még kevésbé lehet vizályt keltő, intrikáló presbiter. Az ilyen megérdemli, hogy éppen az egyház érdekében azonnal kitegyék a presbitérium tagjai sorából, mert lelkileg már saját maga zárta ki magát. A presbiter nem pártember: nem a pap vagy nem a nép pártján van, hanem mindig a gyülekezet pártján; viszont ha kell, a gyülekezettel szemben mindig — Krisztus pártjára áll, mert ez a gyülekezet igazi érdeke.

2. Istentisztelet, biblióra, ünnepélyek.

A presbitérium másik nagy feladatköre a gyülekezet lelki életének fokozottabb felügyelete. Magától értetődő, hogy a presbiter vasárnap résztvesz az istentiszteleten s nem viselhet presbiteri tisztet, aki állandóan elmarad az istenházából. A presbiter erkölcsi kötelességének tartja résztvenni a férfikor bibliójában is s családjával együtt megjelenik az egyház szeretetvendégségein és közös ünnepélyén.

A presbiter segít az istentisztelet rendjének fenntartásában és az adakozásban is, maga járván elől hálás és alázatos szívvel jó példával. Budapesten a legtöbb egyházközségben presbiterek tartják a perselyeket. Ezzel is kifejezik azt, hogy a hivek adománya Isten céljait szolgálja s a gyülekezet maga veszi át presbiteri szemléjében. A francia és skót reformált egyházakban az istentisztelet első felében presbiterek járnak végi a padsorokat gyűjtő persellyel és a gyűjtés végén az úrasztalára helyezik a gyülekezet „hálaáldozatát.”

Hasonlóképpen presbiterek szolgálnak az úrvacsorát osztó lelkipásztor mellett is az úrasztalánál. A presbiterek minden alkalommal élnek a kegyelem asztalának jegyeivel, valahányszor az úrasztalát megterítik. Úrvacsorával nem élő presbiter ismeretlen kellene hogy legyen az egyházban. A presbiter résztvesz az úrvacsorai bűnbánati előkészítő istentiszteleteken. Általánossá kellene válni annak a terjedő és több budapesti egyházközségben bevett szokásnak is, hogy a lelkipásztor a presbiterekkel együtt és rövid fohással indul a templomba, amit a lelkipásztor, vagy egy-egy presbiter mond az Ide foganatos hirdetéséért.

3. Családlátogatás.

A presbiterek kiváltképpen áldott, de kevésbé gyakorolt munkája: a gyülekezeti látogatás. Ezt ugyan bizonyos esetekben félreérthetetlenül előírja az egyházi törvény, azonban mit sem ér, ha általános és rendszeres családlátogatás nem lesz belőle. (I. 44. §. e.) Hollandiában, a skót reformátusoknál minden presbiternek megvan a saját körzete s ebben, legtöbbször másodmagával (mint az apostolok, Máté 10.), végiglátogatja a reá bízott családokat. Szeretettel érdeklődik a család vallásos élete felől, buzdít templombajáráásra, a Szentírás rendszeres olva-

sására, segít az előadódott lelki, családi, olykor anyagi nehézségek között s vigyáz arra, hogy méltatlan étellel egy egyháztagnak se hozzon szegényt az egyházra. Az elmaradót újból felkeresi, a szenvedőket gyakrabban meglátogatja, vigasztalja; általában a reábízott családokról időnkint jelentést tesz a presbitériumnak.

Ez a látogatás a presbiter legnehezebb, de leghálásabb munkája. Odaadó fáradozása nyomán a hivek megindulnak a templom felé, családi, házastársi bajok elsímulnak, Istentől távolálló emberek az ő példája láttára ismét elkezdnek imádkozni. Magyar református egyházunk egyik életkérdése, hogy az elkövetkező években találhatunk-e elegendő számban presbiterek és egyháztagnak, akik a lelkipásztor mellett missziói lélekkel áthatva a gyülekezet látogatásának terhes, de gyönyörűsége munkáját vállalják.

A gyülekezeti családlátogatásra lelkileg fel kell készülni. Kell hozzá bátorság és kell hozzá szeretet. A presbiter azzal a tudattal zörgessen be minden családhoz, hogy ő az egyház megbízottja és képviselője s Krisztus követségében jár. (Elolvasandó előtte a Máté 10. rész.) Szeretettel, férfias egyenességgel és bátorsággal szóljon. Vigyen magával vallásos iratot, egyházi munkarendet, amit otthagynak. Ha szeretettel fogadják, lehetőleg olvasson a családdal bibliát s imádkozzék. De mindenekfelett legyen benne türelem, kitartás, mert a hitetlenség, gyűlölködés és ellenszenv legbántóbb példáival is fog találkozni. Legjobb először a lelkipásztorral együtt látogatni s azután valamelyik presbiterársával együtt folytatni. A hódmezővásárhelyi egyház a század elején megszervezte a presbiteri látogatásokat s az eredmény felülmúlta a várakozást. A gyülekezet lelki haszna mellett ezekre a látogatásokra maguknak a presbitereknek is szükségük van. Nehézségek közt megerősödést, elcsüggedésben biztatást, magányban új közösséget, barátságot és jutalmat jelent a látogatások lelki eredménye.

4. Szegénygondozás.

A látogatásnak több, törvényben kötelezőleg előírt ága is van. Egyik ilyen a szegénygondozás. (I. 44. §. e., I. 74. §. g.) Nagy gyülekezetekben csak akkor éri el célját az egyház segítő szeretete, ha alkalmas presbiterek kivizsgálják a segélytérő helyzetét és viszonyait. A talpraállítás vagy állásbajuttatás után egy presbiternek állandó gondja legyen a segélyezettre és idejében segítsen, ha a szegénység sokféle kísértése közül valamelyik ismét előveszi. Az egyház anyagi segítsége csak a segélyezett állandó lelkigondozásával együtt lesz komoly jótéteménnyé.

5. Vegyes házasságra lépők gondozása.

Nagy feladat vár a presbiterekre a vegyes házasságot kötni szándékozók között. (I. 44. §. f.)

A római katolikus egyház Magyarországon 1918 óta ágyasságnak bélyegez minden olyan, polgárilag érvényesen megkötött vegyes vallású házasságot, amelyet nem a római katolikus fél templomában áldattak meg. Viszont, mivel vegyes házasságokat csak a születendő gyermek előzetes odaigérése, az ú. n. reverzális megkötése esetén esketnek meg, kezdetét vette s máig is tart az egyik legrombolóbb hatású felekezeti harc, a reverzális háború. Ezzel már a bölcsöből akarják kivenni a másik egyház gyermekeit. A presbiterek feladata, hogy a készülő házasságokról tudomást szerezve, a református félt, főleg, ha férfi, meglátogassák s lelki édesanyja iránti szent kötelességére, az ősök hitére emlékeztessék. Számtalan reverzalist kötöttek meg a múltban kárunkra csupán azért, mert senki sem figyelmeztette idejében a református félt lépése következményeire. Viszont, sok esetben javunkra dőlt el a csata, amikor megtudták, hogy „meg lehet kötni” a házasságot, mert a református egyház nem követeli a reverzalist, hanem megáldja a házasságot s a születendő gyermekek az állami törvény értelmében nemük szerint követhetik szüleik vallását, viszont a kárunkra adott reverzalist az egyház úrasztalától való eltiltással sújtja.

6. Hittanórák látogatása.

A presbiteri látogatás egyik legkedvesebb esete a hittanórák rendszeres látogatása. (I. 74. §. f.) Ha a növendékek látják, hogy az egyház részéről időnként meglátogatja őket az egyház előljárója és érdeklődő szeretettel kíséri előhaladásukat, templombajárásukat, nagyobb kedvvel tanulják meg hitünk alapigazságait. A megértő, nevelői érzékkel megáldott presbiter nagy segítséget jelent a vallásoktató nehéz munkájában.* A hittanórák időnkinti meglátogatása kiszélesedhetik az ifjúság egyházi munkaágakba való beszerzésévé.

*

A presbiteri szolgálatnak csak néhány, főbb formáját soroltuk fel. Ezekon kívül még számos útja nyílik az egyházi munkának, de ezeket a szolgálatokat nem várja mind egy presbiterétől az egyház. A presbiteri munka eredményességének titka az, hogy az egyes szolgálatokat felosztva, a presbitérium tagjai lelki ajándékaik szerint vállalnak egy vagy két munkát és abban hűséggel kitarva szolgálják az egyház Urát. „Ami pedig egyébiránt a sáfároknak megkívánatik az, hogy mindenki hívnek találtsák.” Magyar református egyházunk lelki megújodása és nemzeti szolgálata függ attól, hogy presbiteri megközelítik és betöltik-e a bibliai presbiteri eszményt.

* L. erre vonatkozólag Budai Gergely ügyes összefoglalását: Presbiter a vallásórákon. (Budapest, 1928.)

FÉRFISZÖVETSÉGEK

A férfiszövetségek újjászervezéséről.

1. Elindulás.

A református férfitársadalom összefogásának gondolata már régen foglalkoztatja az egyházvezetőséget. 1928-ban a püspöki szék olyan szociális bizottság alakítását tervezte, amelynek feladata a gazdasági érdekek védelme lett volna. Az 1931 évi nagyváradai VIII. nagyhét elgondolása tehát nem új utakat nyitott meg, mikor a ref. férfiak szövetségbe való tömörülését ajánlotta. A kerületi közgyűlés állásfoglalása után a dési egyház volt az első, ahol 1932 őszén a férfiszövetség megalakult és azonnal meg is kezdte működését. A közegészségügyi szakosztály már 1932 decemberben felállította az igényrendelőt. A kulturális és az ipari szakosztály 1933 januártól kezdve rendszeres összejöveteleket tartott. A dési férfiszövetség munkája 1936-ban tetőzött. 1937-ben már bizonyos hatósági megszorításokkal kellett küzdenie. Emiatt 1940 elején már csak az ingyenrendelő működött. A dési férfiszövetség működéséről az Egyházi Közélet hasábjain több ízben részletes beszámolót adtunk. Ezekre a jelentésekre való utalással azt állapíthatjuk meg, hogy a férfiszövetségnek ma már sok tekintetben egészen más feladatai vannak, mint a múltban. Az új feladatok felvázolása annyival inkább szükséges, mert igen sok egyházközségben még a megalakulásig sem jutottak el. Talán még ma is afelett folyik a vita, hogy egyáltalán szükséges-e a férfiszövetségek megalakítása? Ma még kevésbé lehet kérdés tárgya, mint a múltban volt, hogy a nemes kálvinista öntudat kiépítésére, valamint a közösségi együttérzés ébrentartására a jövő érdekében nagyobb szükség van, mint valaha. Kétségtelen, hogy a magas cél megközelítésére igen hasznos szolgálatot végezhet a férfiszövetség. Felmerül a kérdés, hogy hogyan dolgozzunk?

A munkaeszköz és a munkaterület a fel szabadulás óta sokban módosult. A kisebbségi élet küzdelmei sok olyan feladat elé állítottak, amelyek ma már az állami közegészségügyi közigazgatásra nehezdednek. Azanya és csecsemővédelem, továbbá az iskolás gyermekek egészségének és fejlődésének gondozása, meg a szegény betegek ellátása állami feladattá vált. Mi teljes erőnkől támogatjuk e nemes munkát, de a kezdeményezés alól mentesítve vagyunk. A betegek kórházba jutása sem okoz akkora gondot, mint a kisebbségi életben. A hatóságok nem zárkoznak el a szegénységi bizonyítványok kiszolgáltatása előtt, mint az eddig a múltban történt.

2. Népbetegségek.

Igen sok a tennivaló azonban a népbetegségek leküzdése terén. Fel kell vennünk az erélyes küzdelmet az iszákosság ellen. E téren már nem olyan erélyes az állami gondoskodás, mint e szörnyű népbetegség leküzdése érdekében szükséges lenne. A rádióban a bornapok és a szüreti ünnepek magasztalását halljuk. Az iszákosság elleni küzdelem számára a napilapoknak nincsen külön rovata. Pedig minduntalan újabb és újabb adatokat hallunk, amelyek azt sürgetik, hogy az egyház vegye fel a küzdelmet e szörnyű népbetegség leküzdésére.

A napokban egy törvényszéki tárgyaláson egy református bál utóhangjai és következményei kerültek szőnyegre. A bál végén az egyházvezetőséghez és a bálrendezéséhez közel álló rokonok, mámoros állapotban megszurkálták egymást. Egyikük néhány hónap mulva meg is halt. Ugyanazon a napon egy másik mulató társaság verekedett össze. Sajnos, ezek is reformátusok voltak, egy másik községből. Hasonló esetek a legtöbb községben napirenden vannak. Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy amíg az egyházi adó behajtása körül annyi nehézség van, addig a mi erdélyi testvéri közösségünkben évente legalább 10 millió pengő megy dohányra és szeszre. Ennek egy harmada elég volna összes árváink, betegeink és elaggott testvéreink ellátására!

Még számtalan adat merül fel szinte naponta az iszákosság fertőjéből. Valóban eljött az ideje, hogy végre induljon meg a rendszeres munka az iszákosság leküzdésére. A férfiszövetség hivatása lenne e munka megkezdése. Vegyük fontolóra az egyházi jellegű bálók rendezési módját s az ezekkel kapcsolatos italozásokat. Ne kínáljuk likőrrel a húsvéti öntözködő gyermekeket! Ilyenkor szokják meg a gyermekek a szesz italok élvezetét. Szomorú ünneprontás a húsvéti öntözködő gyermekek tántorgásának látványa. A kántálni járó gyermekeket se kínáljuk itallal, hogy ne találkozzunk karácsony éjjelén részeg bethlehemesekkel. Mindez azonban mit sem ér, ha mi magunk nem járunk elől jó példával. Még mindig kiadós névnapokat és italban bő közebédeket rendezünk.

Az iszákosság leküzdése terén szép eredményeket érhetünk el a faluról bekerült fiatalság felkarolásával. A szesszel kezdődő és bicsokszurkálással végződő duhajkodások helyébe lássuk el a falusi fiatalságot megfelelő lelki táplálékkal és gondoskodjunk szórakozásukról is. Vezessük rá őket a takarékosagra. Bizonyára nem egy akad közöttük, aki megértéssel fogadja jószándékunkat. Ezek segítségével Önszegélyzöegyletet alakíthatunk, apró kis betétekkel. E betéteket aztán csak nagy nagyobb sorsfordulat esetén, úgymint: házasodás, katonászkodás, önállósodás, vagy halál esetén lehet

kivenni. Önbizalmat és nyugalmat kölcsönöz a magára hagyott fiatalságnak az a tudat, hogy róluk gondoskodás történik.

3. Önellátás.

Sokat emlegettük kisebbségi életünkben az önellátás eszményi elvét. Ennek legfontosabb feltétele, hogy elegendő számmal legyenek olyan szabad foglalkozású testvéreink, akikhez bizalommal fordulhatunk. Eddig is voltak kitűnő ügyvédek, kereskedők, orvosaink és iparosaink, de aránylag kevesen. Vannak olyan iparágak, melyekből a magyar reformátusok teljesen hiányzanak. A visszatérés óta még rosszabb a helyzet. Mindenki a hivatali pályák felé tolong. Nem merik vállalni a szabad pályák kockázatát. Az ipari és kereskedői pálya ott-hagyása, éppen mostanában, nem indokolt. A magyar állam akkora szerető gondoskodással és anyagi áldozattal karolja fel a magyar ipart és kereskedelmet, amire talán még soha sem volt példa. És mégis azt tapasztaljuk, hogy fiaink kivonulnak a legjobban jövedelmező pályákról. Egész vidékek vannak magyar iparos és kereskedő nélkül. Megfogyott az ügyvédek száma is. Legnagyobb részük bírói pályára ment.

4. Tehetségek védelme.

A férfiszövetségnek igen nemes feladata leendő a tehetséges gyermekek kiválogatása és támogatása, nem csupán a tanulói évek alatt, de továbbra is, az életben. A társadalmi osztályok között tátongó úrt töltsse ki az a melegség, ami a pártfogolt ifjú és a nevelő apa között kifejlődik. A közösségi érzés melegével vegyük körül a más foglalkozásukat és csak parancsoló szükség esetén forduljunk tőlünk idegen szabadfoglalkozásukhoz. Tegyük ezáltal kívánatosá a szabad pályákat a feltörekvő fiatalság számára.

Kisebbségi életünk alatt a félrenyomottság arra kényszerített, hogy életmódunk minél egyszerűbb legyen. E tagadhatatlan tény dacára nem egyszer voltunk tanúi testvéreink fényűző versengésének a nagyobb családi események körül. A mindennapi megélhetéssel is küzdő családok olyan gazdag temetések rendeztek, hogy nem egyszer még ingatlan eladására is került sor. A koszorúmegváltás nemes célját kevesen értették meg. Nem lehetett lektüdeni a sirvilágítást sem. Sőt még az is vita tárgyát képezte, vajjon a sirgondozásra hagyott alapítványból kell-e a sirvilágításra is juttatni? Most aztán a háborús idők súlya s a kormány bölcs intézkedése megadta a feleletet e sokat vitatott kérdésre. Reméljük, hogy nem is fog soha többé feléledni a kegyeletnek e tévesen értelmezett kifejezése. Szerencsére a bankettekrekre is jött már tiltó rendelkezés. De megmaradtak a névnapok, a keresztelők és az

esküvők, ahol a család egyházi adójának tiz, sőt százszorosára is felmennek a kiadások.

5. Sajtó.

Mikor a dési férfiszövetség megkezdte működését, a belmisszió munkáját szolgáló egyházi lap, az „Egyházi Közélet“ nehéz helyzetben volt. Nagy pénztári hiánnyal küzdött, aminek elenyésztetésére semmi kilátás nem volt. A férfiszövetség által indított mozgalom által sikerült a lap anyagi helyzetét helyrebillenteni. Így most már minden hívőnek alkalma van az egyházi eseményekről a lap útján értesülni.

A férfiszövetség sajtópropagandája országos viszonylatban is értéket képviselhet. Kitűnően szerkesztett egyházi lapjaink aránylag kevés példányszámban jelennek meg és nem mentesek az anyagi gondoktól. A kerületi Férfiszövetség feladata lenne az egyházi lapokat felkarolni s azt elérni, hogy minden református családhoz járjon valamelyik egyházi lapunk. Idővel meg kell valósulnia annak a régi tervnek, hogy a reformátusoknak saját napilapjuk legyen. Nem csak azért szükséges ez, hogy lelkünk táplálékát tiszta forrásból merítsük, de ismerkedjenek meg mások is a mi igazunkkal. Az egyházi iratterjesztés megeléjnitése is feltétlen szükséges kelléke a kálvinista öntudat felé való haladásnak.

Annak is eljött már az ideje, hogy könyvtárunkat a könyvügynökök teljes kizárásával gyarapítsuk. Elképesztő adatokat hallunk arról, hogy egy év leforgása alatt mennyi visszaélés történt a könyvügynökök merészsége és a közönség tájékozatlansága és jóhiszemősége miatt.

6. Öntudat.

A melegen óhajtott kálvinista öntudat kiépítése csupán attól remélhető, ha a férfiak is belemélyedhetnek a lelki kérdésekbe és tevékeny részt vesznek a hit ápolásában. Erre a férfiak kevesebb hajlandóságot mutatnak, mint a nők. Azonban korántsem állunk olyan rosszul, amint azt borúlátó pillanatainkban gondoljuk. A felserdült IKÉ-s ifjúság melegen várja a lehetőségét annak, hogy a nagyobb szabású egyházi munkába bekapcsolódhassék. Sajnos, az idősebb nemzedéknél hiányzik ez az előiskola. Mégis azt tapasztaltuk, hogy a mi férfiaiunk nem éppen olyan tartózkodók az egyházi munkával szemben, mint régebben. A dési férfiszövetség hívó szavára szép számmal jelentek meg a bibliaórákon. Az Evangéliumi Világszövetség egyetemes imahetén már nagy tömegben vettek részt az áhitat-órákon. Igen előnyös hatásunak bizonyult az imahét rendezését a férfi-szövetségre bízni. A világi előadók nagy buzgalommal teljesítették feladatukat. Az imahét után minden évben megszaporodtak a bibliaórák és a vallásos tárgyú előadások láto-

gatói. Nagyobb lett a vágy a mi hitvallásunk megismerésére. Határozott buzgalom mutatkozott a mulasztások pótlására. Erre nagy szükség is volt, mert bizony hittestvéreink egy része a kálvinista hitelvek legelemibb alaptételeivel sem volt tisztában. Minthogy a múlt hagyományainak ismerete nélkül nem építhető fel a jövő, megismerkedtünk a kálvinista egyház nagy úttörő mártírjainak életfolyásával. Sorra kerültek a többek között Dévai Biró Mátyás, Szenczi Molnár Albert, Misztófalusi Kis Miklós, Apáczai Cseri János és a többi nagy úttörő kálvinista szellemiség, akiknek emléke századokon át sötétben maradt s akiket még az utódok is csak későre értékelték.

7. Bibliaórák.

Vallomást kell tennem arról, hogy a bibliaórák megindítása nagyon nehezen ment. Azonban éreztük azt, hogy ha munkánkhoz nem hívjuk segítségül Isten Igéjét, tartalom és lendület nélkül marad az egész munkaterület. Elért eredményeink kétségtelen bizonyítéka az volt, hogy a román hatóságok legelőbb éppen a biblia-órákat tiltották be. Alkudozásaink közben azt kérdezték, hogy való intelligens embernek a biblia-olvasás? A betiltást a többi tagozat működésének megszüntetése követte, az ingenrendelő kivételével.

A jó Isten hozzásegített, hogy most már minden korlátozás nélkül, újból felvehetjük a munkát és vállaljuk a református mivoltunk követelményeit. Belenézünk az Ige tükrébe és meggyőződünk arról, hogy a mi református igazságunk erőt és hatalmat és milliók számára világosságot jelent.

„Az életnek úta felfelé van az értelmes ember számára, hogy eltávozzék a pokoltól, amely aláfelé vagyon...“ Péld. XV. 24.

Dr. Parádi Ferenc, Dés.

Felhívás a férfiszövetségekhez.

Örömmel vesszük a híreket a falvakból és városokból egyaránt, hogy egyre több gyülekezetben indul meg a férfiszövetségek nélkülözhetetlenül fontos munkája. Nem kell bizonyítgatni, hogy miért kell ma a református férfítársadalmat öntudatosítani, szorosán megszervezni és szolgálatba állítani. Akinek ezt bizonyítgatni kell az nem a mai időkben élő, valóságos feladatokat szolgáló vezető vagy egyháztag. Kevés időnk van már és gyorsan talpra kell állítani a református férfiak tízezres tömegét, hogy sikeresen tudjunk minden mai kérdésre megfelelni. Lapunk újból felajánlja szolgálatait a felüljövő férfiszövetségeknek. Híreket, hozzászólásokat kér a férfiszövetségek munkaköréből, maga pedig vállalkozik arra, hogy a szellemi összetartás és irányítási munkáját elvégzi.

Ézúton is kérjük a férfiszövetségeket, hogy lapunkat használják fel e munka eredményesebb végzése érdekében. Tanácsot, útmutatást szívesen adunk. Aki lapunknak előfizetést szerez, saját gyülekezetét s az egyetemes egyház férfiszövetsége munkáját támogatja.

EGYHÁZMEGYEI ÉLET

Almási Samu dési egyházmegyei főgondnok székfoglaló beszédéből.*

Lelkem mélyéig meghat a Nagytiszteletű Közgyűlés egyhangú választása és e választással kifejezett bizalma és kitüntetése.

Azzal a boldog tudattal fogadom el a választást, hogy az elmúlt 24 év alatt lelkiismeretesen és becsületesen igyekeztem segítségére lenni mindenkinek, aki hozzám fordult és soha senkit meg nem bántottam, soha senkinek nem okoztam fájdalmat és keserűséget. Azzal a reménnyel foglalom el állásomat, hogy főgondnoki működésemben is ugyanaz az őszinte meleg, atyafiságos testvéri szeretet és ugyanaz a kölcsönös bizalom fog összekapcsolni összes lelkészi és világi munkatársaimmal és egyházmegyénk összes híveivel, amely gondnoki állásomban körülvev.

Teljesen tudatában vagyok annak, hogy nehéz örökséget veszek át, mert tudom, hogy nehéz lesz mindenben pótolni dr. Bene Ferencet. Teljesen tudatában vagyok annak, hogy most az új élet kezdetén sokkal nehezebb lesz a főgondnoki állás lelkiismeretes betöltése, mint volt az utolsó két évtizedben, vagy az azok előtti évtizedekben. Attól félek, hogy a most négy vármegyére széttagolt egyházmegyénk kormányzatának vezetése és irányítása, az egyházmegyénkhez tartozók evangéliumi szellemben való tanítása, a református gyermekek keresztyén szellemben való nevelése, a kálvinista hit és öntudat megtartása sokkal nehezebb lesz, mint ezelőtt volt. Attól félek, hogy — ha nem vigyázunk — most, a felszabadulás után egyházközösségeink, iskoláink, egyháztársadalmi szervezeteink olyan válságokon fognak átmenni, hogy hamar megsemmisülhet minden, amit a megszállás éve alatt, tehát a legnehezebb két évtizedben alkottunk.

Félreértésekre adhat alkalmat ez a súlyos aggodalom, ezért szíves türelmükkel összehasonlítást teszek a világháború utáni és a mostani állapot között. A világháború utáni és a mostani állapot között. A világháború összeomlásakor alig volt valami egyháztársadalmi-közösségi munka és nem volt semmi missziói munka. Szolnok-Doboka vármegyében alig volt egy néhány református hitvallásos iskola, mert a múlt század utolsó éveiben és a jelen század első éveiben református iskoláinkat könnyelműen feladták és az iskolai épületeket átadták a magyar államnak. Akkor az volt a közfelfogás, hogy a magyarság tanítása és megtartása a magyar állam feladata és már nincs szükség felekezeti iskolákra. Mikor 1918 év végén bekövetkezett az összeomlás és bezárták a magyar állami iskolákat, akkor attól féltünk, hogy ha gyermekeink nem tanulhatnak magyarul, el

fognak felejteni magyar anyanyelvüket és teljesen bele fognak olnadni a többségbe, mert már addig is sokan elfelejtették magyar anyanyelvüket. Abban a kétségbejárt helyzetben és halálos küzdelemben az volt a legfőbb gondunk és törekvésünk, hogy református magyar iskolákról gondoskodjunk és hogy a bezárt magyar állami iskolák magyar tanítóit magunknak megtartsuk.

Akkor én megbízás nélkül önként vállaltam a kezdeményezést Szolnok-Doboka vármegyében. Heteken át tartó, egész éjszakai titkos tárgyalásokkal, rábeszéléssel, erkölcsi presszióval sikerült meggyőződnöm a magyar állami tanítókat is, hogy magyar ember mint közalkalmazott a románoknál — azok faji gyűlölködése miatt — nem fog megbecsülésben részesülni és biztos existenciához jutni, mert rövid idő alatt kidogják őket az állásukból, mihelyt pótolni tudják őket. Ezért nincs más lehetőségük, mint a magyar egyházak védelme alatt magyarul tanítani felekezeti iskolákban. Vállaltam, hogy szerény ellátásukról az általam megszervezett segélyakcióval gondoskodni fogok addig, míg a magyar egyházak szárnnyaik alá veszik őket és gondoskodnak további sorsukról. Megjegyzem, hogy az állami tanítók közül egyesek a románoknál is tájékozódtak, de ott nem kaptak megnyugtató biztatásokat, mert akkor a románok még nem kezdték megszervezni az iskoláikat. Így sikerült reábirni legnagyobb részüket, hogy amíg Magyarország nem ír alá nemzetközi szerződést, addig ne tegyenek hűségesküvet, hanem vállalják a magyarul tanítást ott, ahol az egyház alkalmazni tudja őket.

Akkor az egész magyarság és legelsősorban akkori püspökünk rögtön felismerték, hogy az anyaszentegyház a legerősebb, a legbiztosabb, az egyetlen sziklatávarunk és ide kell menekíteni minden értékünket. Ide tömörült az egész magyarság, itt vállalt munkát, felelősséget minden komoly, becsületes magyar. Az állásukból kilette magyar állami tanítók is — felekezeti különbség nélkül itt kaptak elhelyezést, kenyeret és existenciát. Szolnok-Doboka megyében egy év alatt majdnem mindenik református egyházközösségben megnyílt a református iskola, mert rendelkezésünkre állottak az állásukból kilette magyar állami tanítók. Mai püspökünk elnöklése alatt Désen református magyar gimnázium nyílt meg. Itt is rendelkezésünkre állottak az állásukból kilette magyar állami tanárok.

Ezzel a kezdettel olyan szervező, építő, alkotó munka indult meg, amelyben férfiak, nők, öregek, ifjak versengve igyekeztek résztvenni.

Egyházkerületi főhatóságunk, theologiai tanáraink és lelkészeink irányítása és példaadása mellett olyan egyháztársadalmi munka indult meg és folyt a mi egyházmegyénkben is, amilyent azelőtt sohasem látott senki. A gyülekezetek belső élete és külső képe is megváltozott teljesen. A templomkerülő, néma gyülekezetek buzgó, templomjáró, úrvacsorával élő, lelkesen éneklő gyülekezetekké alakultak át. Egyházmegyénkben a templomok, iskolák megújultak, az elvitt harangokat újakkal pótolták, egyháztársadalmi szervezetek alakultak és boldog volt az a gyülekezet, amelyik templomot, iskolát, kultúrházat, harangot szentelhetett. Milyen öröm volt résztvenni ezeken a felszenteléseken, mert ezek az egész magyarság ébresztő, lelkeket vigasztaló

* Almási Samu, egyházkerületi előadótanácsost a dési egyházmegye november 12-én főgondnokká választotta. Székfoglaló beszéde egyetemes érvényű igazságokat tartalmaz, ezért közöljük legfontosabb megállapításait. Ez az önvallomásszerű megnyilatkozás példa mutat.

örömnöpei voltak és mert mindenki megérezte, hogy egész magyarságunkat egy szív, lélek, egy akarat és egy reménység tartja össze és irányítja. Akkor szót fogadott mindenki és követték a vezetőket. Akkor sem volt könnyű a kormányzás, de a munka sikere örömet adott és boldogság volt látni, hogy tanul az ifjúságunk, dolgozik mindenki. Joggal remélhettük, hogy közös erővel olyan fundamentumot rakunk le, amelyre nyugodtan és biztosan építhetünk és azt meg nem bontja senki és semmi sem. Most a felszabadulás után mi a helyzet mélyen tisztelt Közgyűlés? Túláradó örömmel, folytonos ünneplésekkel kezdtük az új korszakot.

Ígéretekkel, biztatásokkal halmoztuk el mindenfelől. Kormányfőink kijelentették, hogy Erdélyben a megszállás alatt a magyar egyházak tartották fenn a magyar öntudatot. A magyar egyházakat és a magyar felekezeti iskolákat kell megerősíteni, mert ezek biztosítják a magyar öntudatot ezután is. Már *korlesszólam lett, hogy minden segítséget meg kell kapjanak az egyházaink, iskoláink és egyéb egyházi intézményeink*. Egyetemes konventünk és országos zsinatunk nagynevű világi elnöke is kijelentette, hogy református iskoláink fenntartását az országos zsinatunk is kívánatosnak tartja, mert óriási hivatás vár református iskoláinkra és az anyaországi református egyház mindazt, amit a hazatért testvérekért megtehet, bizonyára lelkes örömmel és megfelelő áldozatkészséggel megteszi és előmozdítja az erdélyi egyházkerület nagy és nemes, nemzeti és művelődési céljainak minél tökéletesebb elérését.

Nincs okunk panaszkodni sem a kormányra, sem az egyházkerületi és konventi felletes hatóságainkra, sem az állami, vármegyei és városi közhatóságainkra. El kell ismerjünk, hogy a háborútviselő, súlyos elemi csapásokat szenvedő országunk erejéhez mérten sokat könnyített a helyzetünkön, minden lehető megtett a helyzetünk javítására.

Belső bajunk, hogy egyes helyeken népünket már nem érdeklik az egyházi, iskolai és egyháztársadalmi kérdéseink és ez a *közönyösség veszedelmesen terjed mind szélesebb körben*. Ezeket a kérdéseinket nem szabad elhanyagolnunk, mert ezeken fordul meg a jövődönk. Az iskoláinkról nem szabad lemondanunk, mert az állami iskola a multban sem tudta és a jövőben sem tudja pótolni a hitvallásos iskoláinkat. Román többségű helyen az állami iskolába járó református gyermekek románul többet fognak beszélni, mint magyarul. A többség szokásai reáragadnak a magyar gyermekekre. Egész biztos, hogy ez káros hatással lesz a magyar gyermekekre. A románokkal együtt nagy tömegben tanuló református gyermekek kevesebbet fognak tanulni a tantárgyakból is, kisebb készséggel mennek felsőbb iskolákba és ennek hátrányait sokáig kell viselniük.

Kérdés az is, hogy milyen anyanyelvű és milyen vallású tanító becébe kerülnek? A másvallású állami tanítók fegyelmező, lelki, hitéleti hatása nemcsak a gyermekekre terjed ki, hanem a gyermekeikért aggódó szülőkre is, akikre ez a hatás és kényszer talán erősebb lesz a saját egyházunk érdekeinél is. A multban is volt panasz amiatt, hogy a róm. kath. tanító előtt kedvesebbek voltak a gör. kath. vallású, mint a refor-

mátus vallású gyermekek.

Református népünk máris befolyása alá került a más vallású községi vezetőknek. Több helyről hallottunk panaszokat amiatt, hogy *a nem protestáns állami anyakönyvvezető lebeszélte a román vallásról református vallásra áttérni szándékozókat*, pedig egyes helyeken nagyobb tömegben akart a románság református lenni.

A más vallású községi és más közalkalmazottak buzgón magyarázzák, hogy már nincs szükség hivatásos iskolákra, mert a magyar érdekeket jobban megvédi az állami iskola. A népünk most megélhetési, kenyér gondokkal, gazdasági bajokkal, háborus aggodalmakkal van tele. Alkalmas e pillanat a református érdekek elleni izgatásra? Most könnyű elhitétni, hogy a felekezeti iskola sokba kerül és az állami iskola mentesíti a felekezeti iskolaköltségektől, továbbá, hogy teljesen szükségtelenek, feleslegesek és önkényesek az egyházi terhek és kiadások.

Ha nem vigyázunk, megint iskolák nélkül maradunk. Máris odajutottunk, hogy népes gyülekezeteinknek is sok helyen gondot okoz az, hogy alig tudnak keríteni valakit, akit az orgona mellé ültessenek, aki a zsolnárokat tanítsa és az énekeket vezesse. Mi lesz, ha az orgonáink elnémulnak, ha a gyülekezeteink elfelejtik a templomi énekeinket? Nem felejtetem tovább. Csak ismétlem szüntelenül, hogy *nem szabad bezárni iskoláinkat*, nem szabad elhanyagolnunk egyháztársadalmi kérdéseinket, különösen ebben a szétszórt kicsi egyházmegyénkben, mert ezeken fordul meg, hogy fejlődünk-e, vagy visszaesünk a régi tétlenségbe? Ha nem mi neveljük és nem mi tanítjuk a gyermekeinket, akkor a jövő generációtól nincs mit remélnünk. *Erős propagandisztikus egyháztársadalmi munkát kell végeznünk*, mert ezt teszik a többi egyházak is és nekünk nem szabad alul maradnunk ebben a versenyben. Egyházmegyénk területén a magyar lakosság túlnyomó nagy többségben református és így itten *raftunk fordul meg a magyarság sorsa*. Az idők most nagyon súlyosak, terheltek és most különösen ez nehezíti meg a mi munkánkat, ki tudja mennyi ideig?

Ezért mondtam, hogy most sokkal nehezebb az egyházkormányzás és nehezebb a főgondnoki állás betöltése, mint volt a legutolsó két évtizedben, amikor mindent felépítettünk, és mint volt az azelőtti évtizedekben, amikor alig törődtek valamivel.

Én nem vállaltam volna a főgondnoki tisztséget, ha nem éltem volna bele magamat abba a jóhiszemű tudatba, hogy a Nt. Esperes úr teljesen megbízik bennem és meg van győződve arról, hogy én megértő, őszinte, hűséges munkatársa leszek.

Nem vállalnám a főgondnoki tisztséget, ha nem éltem volna bele magamat abba a jóhiszemű tudatba is, hogy lelkesíti és világi munkatársaim is megbíznak énbennem és elhiszik, hogy én minden magánerdektől és gondolattól mentesen segíteni akarok nekik mindenféle egyházi, közszolgálati kérdéseik megoldásában.

Ugyanazt a támogatást és segítséget kérem mindnyájuktól, amelyet én is ígérek mindnyájuknak. A jó Isten áldása legyen közös munkánkon és egyházmegyénken.

Egyházunk Életéből

Dicsérjétek az Urat! A kolozsvár—alsóvárosi gyülekezet a felszabadulás emlékére új orgonát építtetett, a hazatérés orgonáját. Régi terv valósult meg, nagyapák, apák és fiak terve, akik 90 esztendeje kívánták már új és a Magyar-utcai templomhoz méltó orgonával dicsérni az Urat. A régi orgona több mint 170 esztendeig szolgálta a gyülekezetet, hangjával be tudta tölteni azt a fatemplomot, mely a mostani, hatalmas méretű templom előtt volt az Istenháza, de a mostaniban, különösen nagy ünnepek alkalmával minden igyekezete dacára sem felelhetett meg hivatásának. Belső szerkezete egyre jobban gyengült, mondhatni csak hajszáll tartotta, hálni járt belé a hang. A felszabadulást valóban méltó módon örököltette meg a gyülekezet, amikor a régi orgonát átadta az Erdélyi Múzeumnak és utolsó szolgálata gyümölcsét jókedvű adakozással kipótolván, 20.000 pengőért modern, magyar stílusú, szekrényes, három játékasztalos orgonát rendelt Angster pécsi cégtől. Az új orgonával először november 30-án dicsérte az Urat a gyülekezet.

Az új orgona máris jó szolgálatot tett a kolozsvári egyházközségben. Előbb a hidelvei gyülekezet, majd pedig a belvárosi kapott kedvet arra, hogy orgonáját megjavíttassa és az újhoz méltó társsá tegye. Mind a két orgona megérett erre a javításra. Évtizedes por töltötte el azokat s így nem állottak hivatásuk magaslatán. Ma azonban megújult erővel, szép zengéssel dicsérik az Urat, töltik be hangjukkal az áldozatkész gyülekezetek erős várát.

A kolozsvár—belvárosi gyülekezet újból megkezdte a református férfiak megszervezését, férfi-szövetségbe tömörítését. Az egyre népesebb összejövetelek, ahol bibliamagyarázat és legégetőbb kérdéseink megbeszélése szerepel a műsoron, bizonyítják, hogy a férfiakat össze lehet gyűjteni az Ige hallgatására és a ref. öntudat megerősítésére. Jó példával járnak elől ebben a munkában Erdély déli részén maradt városokból és az anyaországból Kolozsvárra került férfi testvéreink. Most, amikor lapunk az olvasók kezébe jut, a belvárosi férfiszövetség éppen egy előadás sorozatot tart a kolozsvári férfiak részére. Egy héten keresztül minden este 7 óraker gyülekezőnk össze, Istennek hála szép számmal, hogy Egyházunk fel-

adatairól, Az igazi ref. egyháztag, Egyházi törvénykönyvünk legfontosabb újításai, Egyházunk felfogása és a reverzális kérdés, Új egyházi törvénykönyvünk egyházfegyelmi rendelkezései és Kolozsvár helye a magyar ref. egyházban egykor és most címen legidősebb kérdéseinkben szerezzünk kellő felvilágosítást.

Leventék az egyházban. A leventeintézmény törvénye szerint a leventeifjúságot minden vasárnap istentiszteletre kötelesek vezetni a parancsnokok. Talán egész Európában az egyetlen ország a miénk, ahol a keresztyén nevelést ennyire fontosnak tartja az állam, mint nálunk, ahol az Ige hallgatása az ifjúsági nevelés első pontjaként szerepel a törvényben. Most tehát az a helyzet, hogy az ifjúság végre egy tömegben áll előttünk és várja, hogy mi teljesítsük Krisztustól kapott feladatunkat és az Ige hirdetése által megadjuk nemzetünk jövődjének, az ifjúságnak a kovászt és a sót. Valóban a háztetőkről lehet az evangéliumot bekiáltani a világba. Rajtunk áll, hogy úgy az istentiszteleteken, mint a többi, rendelkezésünkre álló alkalmakon tisztán és elegyítetlenül hirdessük leventeköteles ifjúságunknak is az igazi, örökkévaló királyt, Jézus Krisztust.

A királyhágómelléki ref. egyházkerület utolsó közgyűlése. A román impérium alatt, a tiszántúli egyházkerületől elszakított reformátusok számára létesített királyhágómelléki egyházkerület december 10-én tartotta utolsó közgyűlését. A zsinat határozata értelmében a kerület újból a tiszántúli kerületbe olvadt be. Az utolsó közgyűlésen Sulyok István püspök imádkozott, Tury Kálmán dr. főgondnok változta az egyházkerület 22 éves működésének történetét és Vadai Béla esperes mondott köszönetet a püspök és a főgondnok munkásságáért. Majd a püspöki jelentés hangzott el. A nehéz harcokat megharcolt testvér egyházkerület munkásságát mi erdélyiek soha el nem fogjuk felejteni és hisszük, hogy egyháztörténetünknek egyik legfényesebb, legbizonyosságtevőbb részét fogja képezni, nemzedékről-nemzedékre. Adja a mindenható Isten, hogy Krisztusnak egyházaért ezután is a régi hittel és lélekkel dolgozhassanak a mi munkás királyhágómelléki testvéreink régi egyházkerületükben.

A bukaresti egyházközségben Hamar Béla lelkipásztor vezetésével folyik a munka. Református testvéreink száma kb. 3000. Az istentiszteleteken, melyeket a gyülekezet új épületének istentiszteleti célra szépen berendezett tornatermében tartanak, 100—150-en jelennek meg. Nőszövetségi és ifjúsági összejöveteleket tartanak rendszeresen. Vágyuk az, hogy az új épületet minél előbb be tudják fejezni. Erre azonban még mintegy 6 millió lejre van szükségük. Ha felépül a ház és kiadják annak részeit, a jövedelem fedezni fogja az egyház-

köztség kiadásait. A földrengés által megrongált és a királyi palota építése miatt kisajátított régi templom még megvan és úgy hírlik, hogy nem is fogják lebontani. Az elemi iskolánál két testvérünk: Takács Pál és Mátisné Köpe Ilona működik egy román tanerőn kívül.

A *brassói egyházmegye* felszámolta az ó-romániai egyházmegyét. A távozó Tőkés Ernő volt esperestől átvették az egyházmegye irattárát, könyveit, valamint az oda beszállított regáti egyházközségek fontosabb ingó vagyontárgyait. Ezzel a regáti egyházi élet egy igen külön szakasza lezárult.

A *brailai* gyülekezetből mindössze 6—7 család maradt meg. Templom és lelkészi lakás omladozik a földrengés következtében. *Konstancában* 30—35 ref. lélek maradt. Istentiszteleti helyüket és a lelkészi lakást feladták. Az ottmaradt híveket egyelőre senki se gondolja.

H I R E I N K

A Sao-Pauló-i magyar református templom. December 1-én éjjel Ravasz László dr. református püspök a budapesti rádióban üzenetet intézett a délamerikai magyarokhoz. Ezt mondta: A sao-paulói református magyarok Isten dicsőségére templomot építettek. Az lett volna az óhajításuk — s én is boldog lettem volna, ha ez az óhaj teljesül, — hogy az anyaország valamelyik püspöke menjen ki hozzájuk a templom felszentelésére. E kedves tervet most nem lehet megvalósítani. Így a rádió útján szólhatok csak hozzáatok s adhatom át, Balogh Jenő főgondnok úrral egyetértően, a magyar református egyház anyai üdvözlését és áldáskívánásait. Tudom, hogy sao-paulói református templom a délamerikai magyarok temploma. Isten ígéje benne magyarul szól felekezeti különbség nélkül mindenkinek, aki megérti ezt a nyelvet. Bár azért épült, hogy Krisztus gyülekezetét foglalja magába: kőbe épített bizonyossága a magyar nemzeti eszmének is. Hiszem, hogy nemcsak református magyarok épülnek e templom által evangéliumi hitükben, hanem minden magyar ember megerősödik magyarságában és nemzeti érzésében. Ezért a mai napon hozzáatok intézett üdvözlésünk kettős.

— Mint magyar ember köszöntjük odaát, Délamerikában minden magyar testvérünket. Az Úr áldjon meg és őrizzen titeket. Tartsa meg ajkatokon a magyar szót, szívetekben a magyar érzést, szemetek előtt a magyar példát s egykor vezéreljen haza arra az áldott földre, ahol őseitek porladnak s ahol a ti hamvaitok is békésebben nyugodnak, mint bárhol ezen a világon... Másik üzenetünket küldjük a magyar-

országi református egyház egyetemes konventje nevében délamerikai református testvéreinknek. Maradjatok hívek az ősi hithez, tápláljátok lelketeket az Isten ígéjével, énekeljétek zsoltáraitokat s hallgassátok a magyar prédikációt! Emlékezzetek meg arról az Örök Szeretetről, amely a világ teremtése előtt látott, kiválasztott és Krisztus Urunkban boldog üdvösségre hívott el s ezenfelül még azt az ajándékot is megadta, hogy a magyar református egyházban láthattátok meg a Krisztus világosságát. Mi idehaza imádkozunk értetek, szeretünk titeket, megáldunk mindnyájatokat és szüntelenül hazavárunk. Búcsúzzunk tőletek a Jelenések Könyvének azzal az ígéjével, amely a 3. rész 11. versében olvasható: „Tartsd meg, ami nálad van, hogy senki el ne vegye a te koronádat.“

A sao-paulói magyar református templom felszentelése. *Repülőpostán érkezett jelentés hírt adott a november 30-án végbement templomszentelésről. Ifjabb vitéz Horthy Miklós, brazíliai magyar követünk jelenlétében Apostol János, a brazíliai magyar települések fáradhatatlan ifjú lelkipásztora végezte a felszentelő szertartást, majd megkeresztelte az újszülött délamerikai gyermekeket, konfirmált, Úrvacsorát osztott és az új presbitereket is föleskette. Még decemberben újabb: portugál nyelvű avatóünnep is lesz, a brazil-portugál protestáns testvérek kérésére, akiknek nevében Miguel Rizzó portugál protestáns lelkész, a magyar reformátusok ottani nagy barátja áldja meg az új magyar szentegyházat. Az új templom gyönyörű bizonyíték amellett, hogy a kiszármazott magyarság sok ezer kilométer távolságban is híven őrzi szívében a haza iránti ragaszkodás tüztét s a kilenc éve fennálló brazíliai magyar református egyház kitartó munkával gondoskodik a magyarság lelkének táplálásáról. Itt jelentjük, hogy a templomépítés javára legutóbb nagyszabású filmet mutattak be Sao-Paulóban: ifj. vitéz Horthy Miklós követünknek az „interiori“ magyar telepen tett emlékezős útjáról. Decemberben avatják fel a szintén új „Brazíliai Magyar Ház“-at.*

Hogyan lehetne segíteni a theologushiányon? D. Kapi Béla dunántúli evangélikus püspök, legújabb körlevelében rámutat arra, hogy az utolsó esztendőben a theologusok létszáma fokozatosan csökkent, a mostani tanévben pedig „aggasztó zuhanást mutat.“ Három évvel ezelőtt a soproni hittudományi kar hallgatóinak száma meghaladta a százat, most azonban csak 55 hallgató iratkozott be s ezek közül csupán 12 az elsőéves. A természetszerű apadást figyelembevéve, a megmaradó létszám „semmi esetre sem képes pótolni a lelkészi szükségletet.“ Ez a püspököt aggodalommal tölti el. „Az ifjúság lelke úgymond — másirányú vágyaktól feszül és fel kell készülnünk arra az időre, amikor nem külső előnyök, de kizárólag a belső hivatás-érzet kényszerítő ereje viszi ifjainkat a lelkészi pályára. Mert jönnek majd elszánt névtelenjei a bizonyágteljeseknek, akik sorsukat üresnek fogják érezni az evangélium hirdetése nélkül. Egyházunknak mindent el kell követnie, hogy a theologus-hiány lelki, világnézeti okaival győzelmesen megbirkózzék s felébressze ifjúságunkban

az egyházi szolgálat szeretetét. De egyszersmind mindent el kell követnünk, hogy a theologus-hiány anyagi okait is megszüntessük. Ennek a feladatnak intézményes megoldása pedig csak olyképpen történhetik, hogy egyházmegyéink, gyülekezeteink, lelkesi karunk és egyes egyháztagsaink egészen vagy részben magukra vállalják egy-egy hallgató szükségletének biztosítását. Ebben az évben ez az összeg egy-egy theologus után körülbelül nyolcszáz pengő. Mivel nem remélhető, hogy minden testület ily nagy összeget áldozzon, 400 pengős félalapítványi részletet, 200 pengős negyed- és 100 pengős nyolcadalapítványi részletet is létesítünk s ezenkívül adakozásra szólítjuk fel mindazokat, akiknek Isten ezen kötelesség teljesítésére anyagi erőt adott s akik az egyház oltárán áldozásban cselekvő egyházszereplők bizonyosságát látják. Szeretettel kérem a gyülekezetek elnökségét — végzi Kapi Béla püspök — tegyék ezt az ügyet együttesen sürgős megfontolás tárgyává és igen sürgősen jelentsék be nálam, hogy mekkora évenkénti összeget biztosítanak egyházunk lelkesztőutánpótlásának szükségleteire." (MÉ.)

A református theologiai tanárok országos gyűlést tartottak Sárospatakon. Zsirus József sárospataki főiskolai közigazgató elnökelt s köszöntötte a vendég-professzorokat. Előadás tartott Erdős Károly: Emlékezés az első teljes magyar Újtestamentumról, Török István: Theológiánk az egyház életében, Tavasz Sándor: Theológiánk a magyar tudományos életben, Gönczy Lajos: Az erdélyi theologiai oktatás legutóbbi húsz éve s tanulságai, Kovács J. István és Marton János: A theologus-hiány kérdése, Trócsányi Dezső: Zsidószármazású hallgatók felvétele a theológiára, Budai Gergely: Értesítők egységes szerkesztése, majd: A theologus-irodalom hiányainak pótlására vonatkozó konventi határozat címmel. Nagy Barna sárospataki theol. tanár és Darányi Lajos lelkipásztor áhitat-órát vezetett és a konferencia hódoló táviratot küldött Horthy Miklós kormányzóknak és köszöntötte a magyar református püspököket is. Debrecenből hat, Kolozsvárról négy, Budapestről öt és Pápáról három theol. professzor jött el a megbeszélésre. (MÉ.)

Tomcsányi Vilmos Pál a Protestáns Világszövetség ügyvezető-elnöke. A Protestáns Világszövetség hivatalos lapja, a „Protestantische Rundschau” új száma közli, hogy a szövetség elnökének, D. Slotemaker de Bruine J. R., volt németalföldi államminiszternek és Ohlemüller Gerhard dr. szövetségi főtitkárnak elhunytá folytán a világszövetség ügyeinek vezetését a magyar alelnök, Tomcsányi Vilmos Pál dr. m. kir. titkos tanácsos, ny. miniszter vette át. Tomcsányi beköszöntőt ír a lapba, meleg hangon méltatja az elköltözött két vezetőembernek, mint a szövetség életrehívóinak rendkívüli egyéniségét s hangsúlyozza, hogy alkotásukat, a világszövetséget az ő szellemükben kívánja irányítani a továbbiakban.

A háromnyelvű szövetségi közlönyben Ohlemüller főtitkár posztumusz cikke szól Slotemaker de Bruine elnökről, míg a boldogemlékű főtitkárnak, Magyarországnak

holtig hí barátjának sokoldalú, vonzó és nagystilű alakját a lapban Wollmer Lars dr., a svédországi Lund székesegyházának lelkésze, Kuthy Dezső, a magyarországi evangélikus egyházegyetem főtitkára és Bornkamm Henrik, a németországi Evangélikus Szövetség igazgatója elevenítik meg, mély és lelkes tanulmányokban. „Sohase beszélt szenvedéseiről, súlyos betegségeiről, de mások gondját-baját mindig testvériesen magára vette. Kálvin szervezőtehetsége, rendszerző zsenialitása és szigorú erkölcsisége egyesült benne Luther gyermeki istenfélelmével és hegyeket mozdító hitével, Luther napfényes, derűs kedélye sugárzott lényéből. Egész jelentőségében felismerte a magyar protestantizmus fontos szerepét Európa keleti sarkában, de a világprotestantizmus szempontjából is. Sok egyéb szolgálata mellett neki köszönhető, hogy a magyarországi református és ev. egyházak közös külföldi hírszolgálatára létrejött. (MÉ.)

A gömöri egyke. Turóczy Zoltán tiszakerületi evangélikus püspök legújabb hivatalos nyilatkozata leszögezi: a gömöri egyházmegyében végzett püspöki egyházlátogatás alkalmával ő maga is szomorúan látta az ottani egyke terjedését. A legutóbbi népszámlálás adatai pedig azt mutatják, hogy e területen a legalacsonyabb az egész országban a születések száma. Fölfigyelt erre a vármegye törvényhatósági bizottsága is, amely elé az alispán a kérdésben javaslatot óhajtott terjeszteni. Ehhez szükséges az, hogy a kérdések minden adatát ismerje. „Kérésére felhívom — úgymond Turóczy püspök — Gömör és Kishont vármegye minden lelkészét arra, hogy a községi és körjegyzővel sürgősen közölje az 1890-től 1940-ig terjedt időre évenként és községenként kimutatva a születések és halálozások számát, megjegyezve azt is, hogy a születések közül mennyi volt a napszámos, a kisbirtokos, mennyi a középosztálybeli és a nagybirtokos szülők gyermekeinek száma és külön megjegyezve — amennyiben erre megfelelő adatokkal rendelkeznek, — hogy a születések közül mennyi volt a különböző nemzetiségekhez tartozó s végül hogy hány gyermek született cigány szülőktől. Mindent el kell követnünk az egyke nemzet- és egyházgyilkos bűnének leküzdésére.” (MÉ.)

A délerdélyi magyar evangélikus lelkészek. A délerdélyi magyar evangélikusok új püspöke, Argay György, aki kilenc éven át volt lelkésze a temesvári egyházközségnek, püspökké választása után elődjének, Frint Lajosnak aradi paróchiájára került. Most a temesvári gyülekezet pásztorolásával az egyházkerület elnöksége Schemmel Viktor másodlelkészt bízta meg. Itt jegyezzük fel, hogy az ugyancsak délerdélyi apácai gyülekezet új lelkészét, Krajcsóviz Tibort beiktatta tisztségébe Sipos András esperes. (MÉ.)

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.
Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.

Nyomatott a Jordáky-nyomdában Kolozsvár, Hitler-tér 13
Felelős vezető: Jordáky Lajos.

1